Лекция № 4

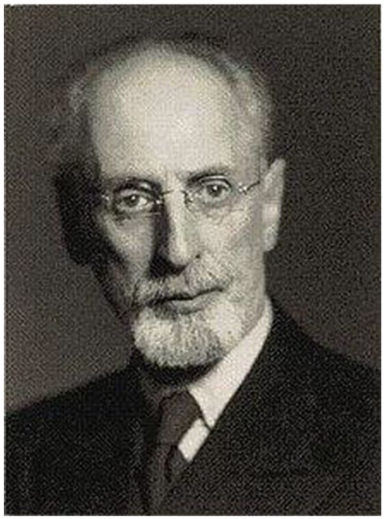
Проф. Димитър Хаджиниколов

www.hadjinikolov.pro

Глобален подход към международната търговия – II

Двуфакторни теории за международната търговска специализация

1. Теория на Хекшер-Олин
2. Парадокс на Леонтиев
3. Изводи и критични бележки
4. Ефекти от износа на капитал
5. Ефекти от износа на работна сила

По т. 1

Eli Heckscher и Bertil Ohlin. Heckscher (1879-1952) е шведски политикономист и историк, а Ohlin (1899-1979) е шведски икономист и политик, Министър на търговията 1944 – 1945 г. Видни либерали. Макроикономисти. Основното различие е, че наред с труда въвеждат като фактор на специализацията и капиталът.

Но какво е „капитал“?

Капиталът е съвкупност от блага, имущества, активи, използвани за получаването на печалба и богатство. В най-тесен смисъл това е източник на доход под формата на средства за производство (физически капитал). Под паричен капитал се разбират пари, с помощта на които се придобива физическия капитал. Влагането на материални и парични средства в икономиката, в производството, се нарича също капиталовложение или инвестиция.

От уикипедията, но това е твърде описателно, не обяснява защо и как една собственост създава печалба, а друга не!
Има ли разлика между „инвестиция“ и „капитал“?
Всичко ли може да е капитал? Кои за да стане нещо капитал?
Защо сега говорим за „капитализъм“? т.н.

- **Factor endowment**—превежда се като **факторна обезпеченост**

Това е количеството от даден факторен ресурс (работна сила и капитал), с които разполага дадена страна

- **Factor intensity**—превежда се като **факторна интензивност.** Това е количеството от факторите, което се използва за производството на даден продукт.

- **Factor abundance** – превежда се като **факторно изобилие.**
- **Factor scarcity** – превежда се като **факторна ограниченост.**

Когато една страна има факторно изобилие при един фактор, например работна сила, то относителната стойност на този фактор е по-ниска по сравнение с друга страна, където има факторна ограниченост на този фактор.

- Следователно **конкурентното предимство** на тази страна е при производството на стоки, където съществува факторно изобилие.

Препоръката на **Heckscher-Ohlin** **е да се изнасят именно тези стоки, където страната има конкурентно предимство, т.е. където има факторно изобилие.**

Следователно страната, която има фактарно изобилие при работната сила ще се специализира в производството и експорта на трудо-интензивни (трудоемки) стоки, а тази страна, която има факторно изобилие при капитала, ще се специализира в производството на капитало-интензивни (капиталоемки) стоки.

Въпрос: Кои стоки са трудо-интензивни и кои са капитало-интензивни?

Capital Intensive Vs Labour Intensive

Labour-intensive production

Capital-intensive production

What will determine whether a firm uses labour or capital intensive production?

Как се определя факторното изобилие?

- Страната А е с относително капиталово изобилие ако:

$$K_A / L_A > K_B / L_B$$

Съответно страната В ще е с трудово изобилие ако:

$$L_B / K_B > L_A / K_A$$

Пример: Да вземем две икономики – ЕС и Индия

ЕС е с капиталово изобилие тъй като:

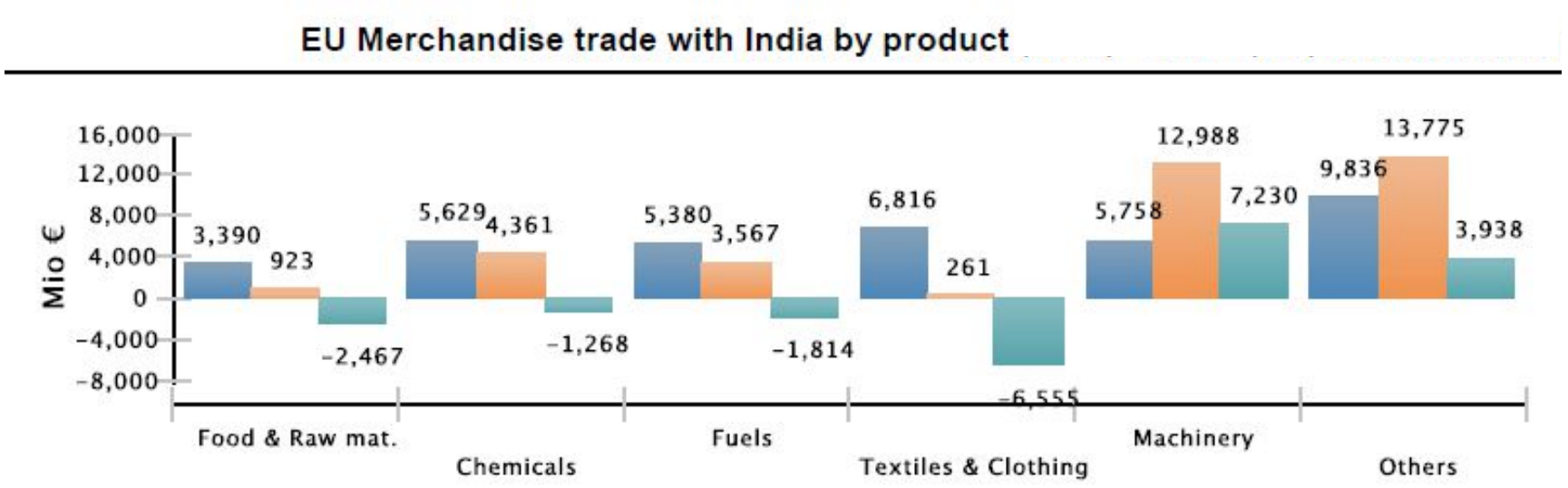
$$K_{eu} / L_{eu} > K_i / L_i$$

Съответно Индия е с трудово изобилие тъй като:

$$L_i / K_i > L_{eu} / K_{eu}$$

- **Следователно ЕС ще се специализира в производството и експорта на капиталоинтензивни стоки, а Индия в трудоинтензивни стоки.**

Въпрос: Така ли е в действителност?

Въпрос: А какво ще стане, когато ЕС изнесе капитал в Индия, а обратното Индия изнесе работна сила в ЕС?

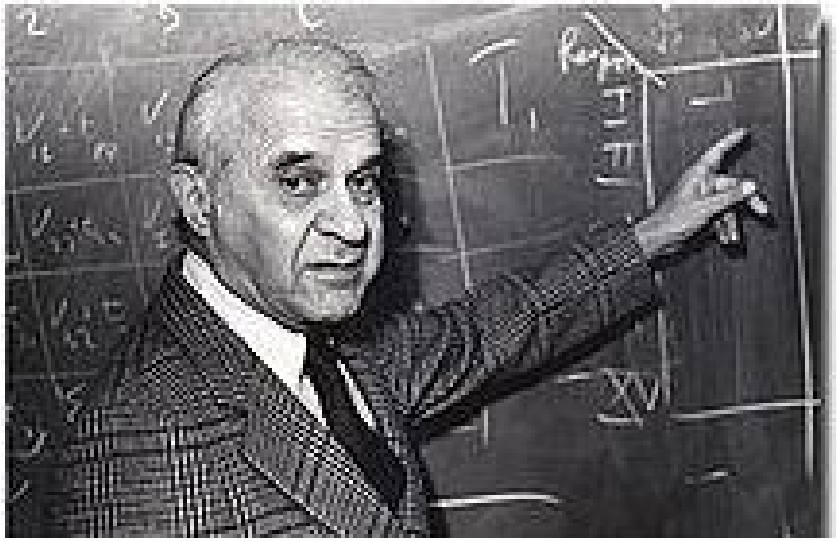
2. Парадокс на Леонтиев

В какво се състои Парадокса на Леонтиев?

Хипотезата на Леонтиев е, че след като САЩ са безспорно с относително капиталово изобилие спрямо почти всички държави в света, то в експорта на САЩ би трябвало да доминират капитало-интензивните стоки, а в импорта – трудоинтензивни или казано по друг начин, експорта на САЩ би трябвало да е с по-силно изразена капиталова интензивност от импорта.

Леонтиев обаче установава, че експортът на САЩ е с по-малка капиталова интензивност от импорта.

Този резултата се нарича „Парадоксът на Леонтиев“.

През 1953 г. Wassily Leontief – руски икономист, преселил се през 1924 г. от СССР в САЩ, носител на Нобелова награда през 1973 г., публикува през 1953 г. студия, посветена на емпиричното доказване на теорията на Хекшер-Олин.

Леонтиев е автор на т. нар. Input – output теория, която доразвива теорията за мултиплициращия ефект на Кейнс.

Каква може да е причината за този парадокс?

Има няколко възможни отговора:

- Американската икономика е заемала през следвоенния период уникално място в световната търговия. Поради неразвитостта на другите пазари тя е предлага за експорт **всякакви стоки** – както капиталоинтензивни (машини), така и трудоинтензивни (зърно, месо, памук).
- Външната търговия е играла твърде слаба роля в американската икономика. През 1960 г. делът на експорта от БВП на страната е бил само 5% (за сравнение във Великобритания 20%). При това положение корпорациите са обръщали по-голямо внимание на вътрешните продажби на иновативните (капиталоемки) стоки, отколкото на експорта им. Това се е дължало до голяма степен на липсата на платежоспособно търсене в Западна Европа и в Азия.
- Методологията за определяне на капиталовия и на трудовия компонент в стойността на стоките е твърде сложна и спорна. Често капиталът може да се разложи на труд и обратното. Например машината се счита за капитал, но в нея има много преобразуван труд.
- Голяма роля играе и конюнктурата на цените. Например до преди 4-5 години петролът бе стоковата група с най-голяма тежест в експорта на Великобритания.

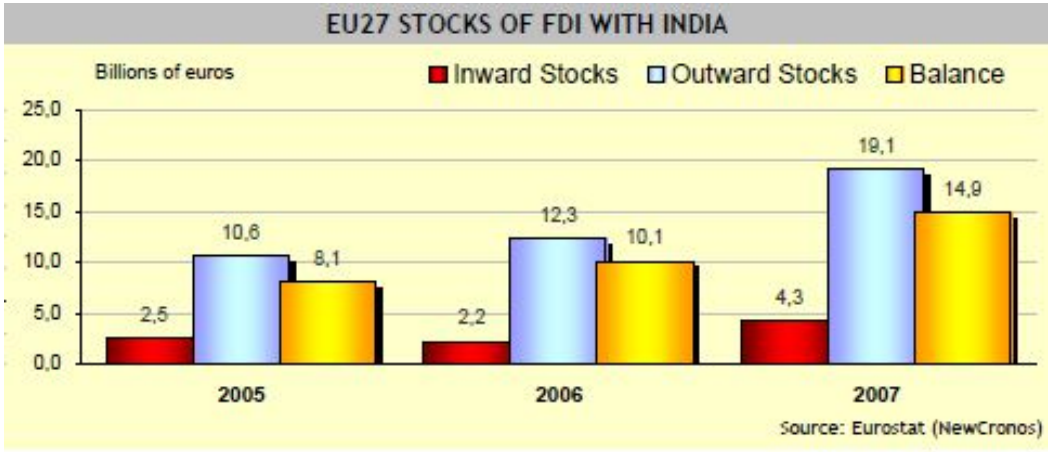
3. Изводи и критични бележки

А) Твърде много ограничения при създаването на модела на Х-О:

- Не се взимат предвид транспортните разходи
- Не се отчитат влиянието на модата и на промените в потребителското търсене
- Не се включват разходите за интелектуална собственост
- Не се отчитат разходите за преквалификация и се предполага, че движението на капитал и работна сила между секторите на икономиката е напълно свободно
- Не се взима предвид целенасочената политика на държавата за развитие на един или на друг сектор, както и държавното потребление
- **Най-големият пропуск обаче е, че не се взима предвид транснационалното движение на капитал и на работна сила, което се усилва (outsourcing).**

3) Ефекти от износа на капитал

Той води към изравняване на капиталовата обезпеченост

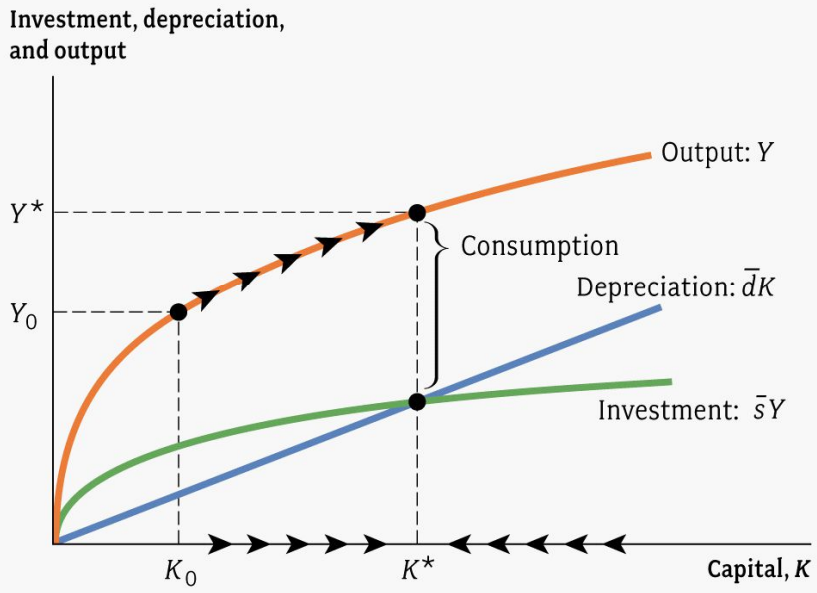

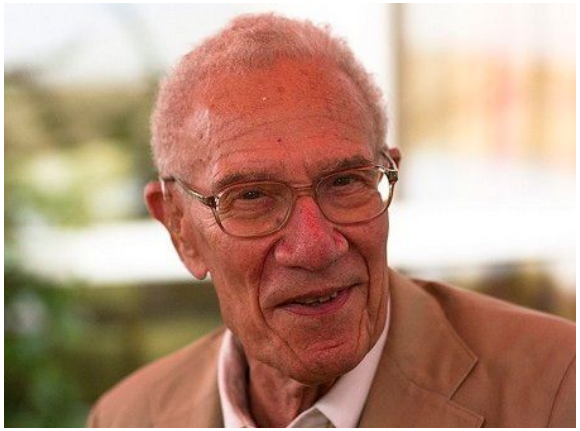
Foreign direct investment 2016, € billions

Year	Inward stocks	Outward stocks	Balance
2016	4.9	72.9	68.0

От графиката и таблицата личи че за периода 2006 – 2016 г. инвестициите на фирми и граждани от ЕС в Индия са се увеличили от 12 на 73 млрд. евро или повече от 6 пъти!

Въпрос: какво ще стане когато експортът на капитал доведе до изравняване на капиталовата обезпеченост. Как тогава ще се осъществява специализацията?

Robert Solow

Неокласическият модел на икономическия растеж на Солоу разглежда основно две променливи – нормата на спестяване и съответно – нормата на инвестиции (прието е, че I = S) и увеличаването на вложения труд, т.е. ръста на населението.

Тъй като е невъзможно да се проследи едновременно ефектът и на двете променливи върху дохода се прилага опростен вариант, показан на графиката, при който се анализира ефектът върху дохода на нормата на спестяванията при постоянно население (вложен труд).

Пояснение към графиката:

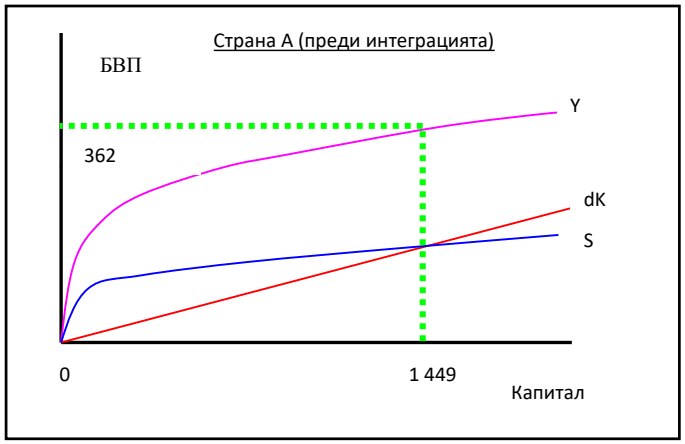
K – акумулиран капитал

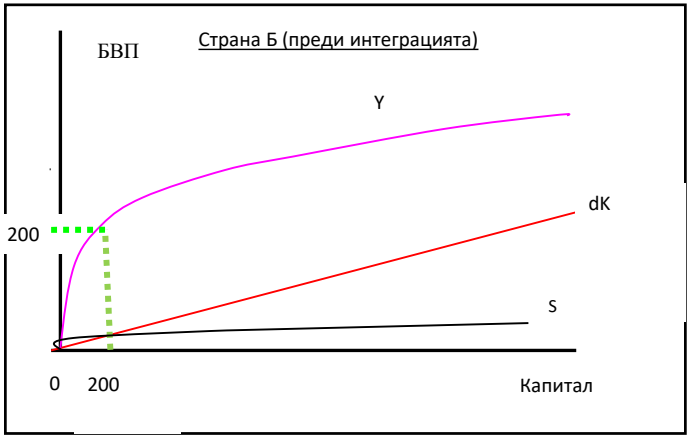
K_o = акумулиран капитал в началната (нулевата) година

K* = акумулиран капитал в годината, когато се постига устойчиво състояние (steady state). При това състояние рентабилността на капитала започва рязко да пада, т.е. приръста на инвестиции води само до минимален растеж, тъй като амортизацията е равна на инвестициите (пресечната точка на синята и зелената прави.

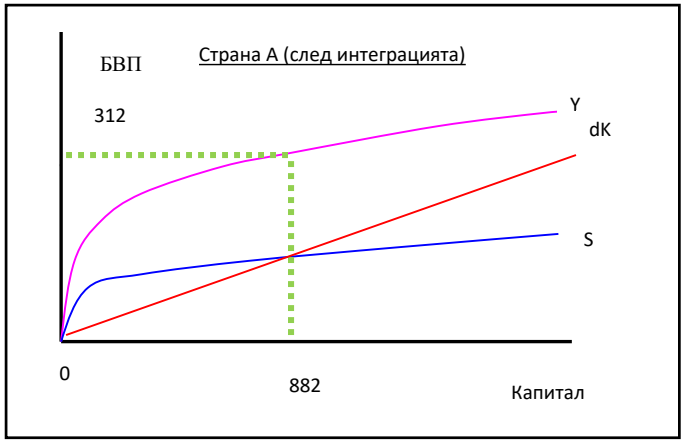
© Димитър Хаджиниколов

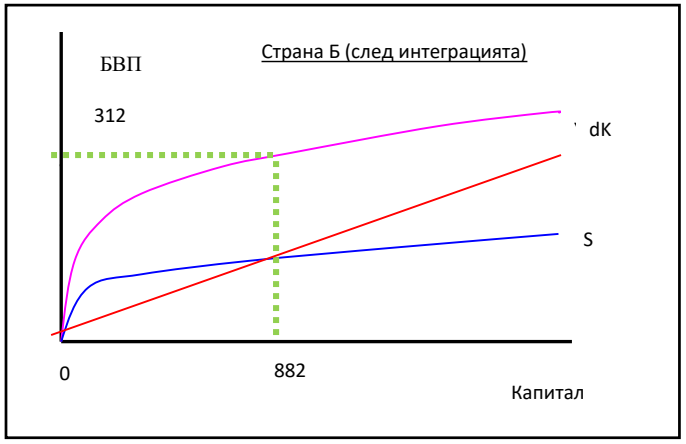
Износ на капитал

В страната А дивидентът (рентабилността на инвестициите, т.е. на капитала) е 362/1449 = около 0,25 (25%). Това е пределната рентабилност, тъй като е постигнато устойчивото състояние. През същата година в страната Б, където има значително по-малко акумулиран капитал и устойчивото състояние на ниска рентабилност на капитала още не е достигнато, имаме значително по-високи дивиденти (рентабилност). Тя е равна на 200/200 = 1,0 или 100%!.

© Димитър Хаджиниколов

Изводи от износа на капитал

- **В процеса на интеграция, който може да продължи различен брой години, до достигането на равномерно разпределение на капитала при новото състояние на стабилност, но вече за двете страни като цяло, част от капитала от страна А отива в страна В, където има по-високи дивиденти.**

- **В конкретния случай равновесието е постигнато при общо ниво на БВП в общия пазар на страна А и страна Б = 624 условни единици и общ размер на инвестирания капитал = 1 764 условни единици.**

	Автаркия	След интеграцията	
	БВП = БНП	БВП	БНП
Страна А	362	312	380
Страна Б	200	312	244
ОБЩО	562	624	624

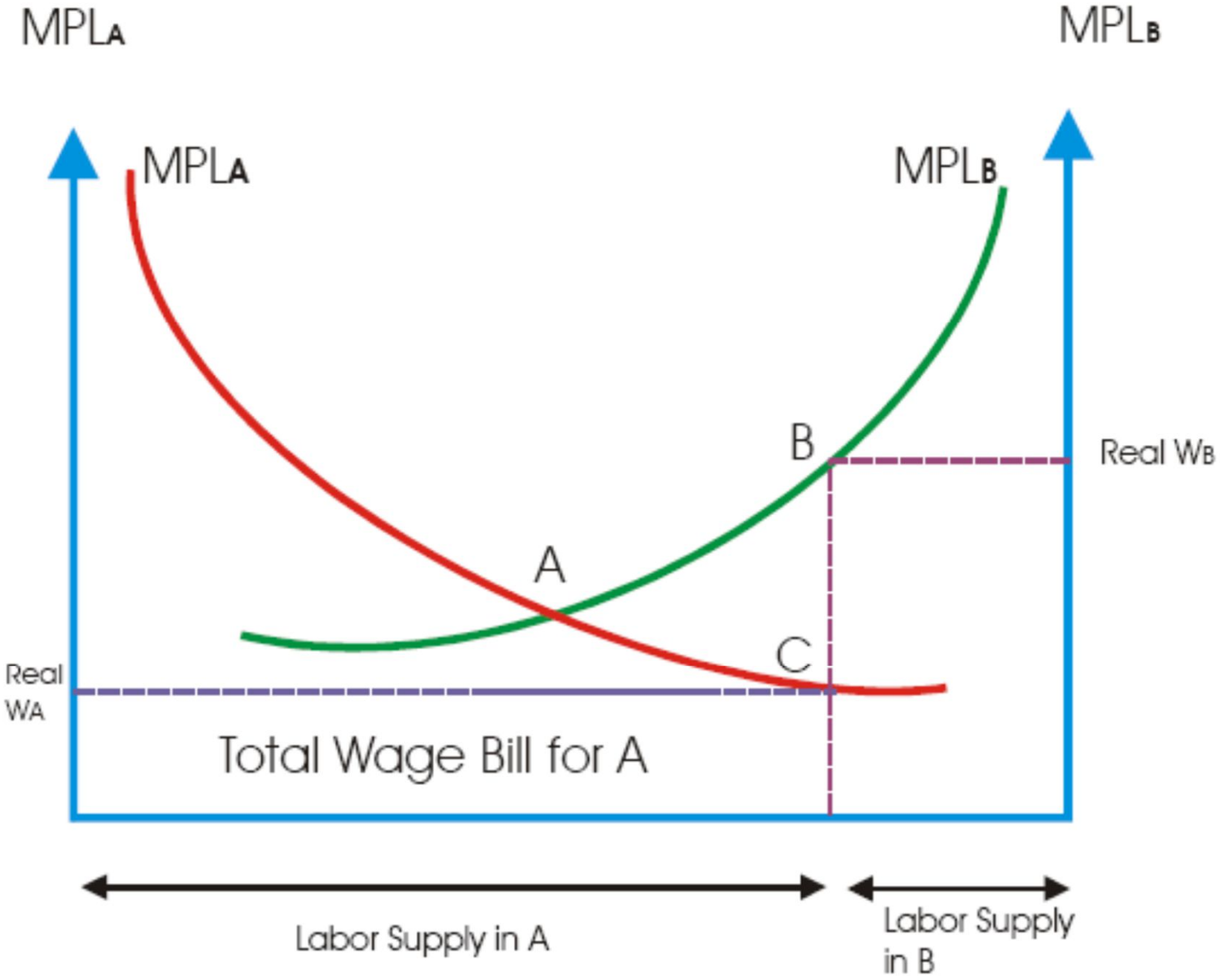
- БНП отразява движението на дивиденти от страна А към страна Б. Видно е, че износът на капитал води до намаляване на БВП в страна А от 362 на 312 условни единици, но в същото време до ръст на БНП от 362 на 380. Що се отнася до страна Б, то тук ръста е и при БВП и при БНП, като естествено той е значително по-голям при БВП.

- Глобалната печалба на доход от процеса на преразпределение на капитала е 62 единици, което е постигнато с увеличение на съвкупния капитал от 113 единици, т.е. при дивидент = 0,55 (55%), значително по висок от средния при състояние на автаркия в страната А и в страната Б.

© Димитър Хаджиниколов

4) Ефекти от износа на работна сила

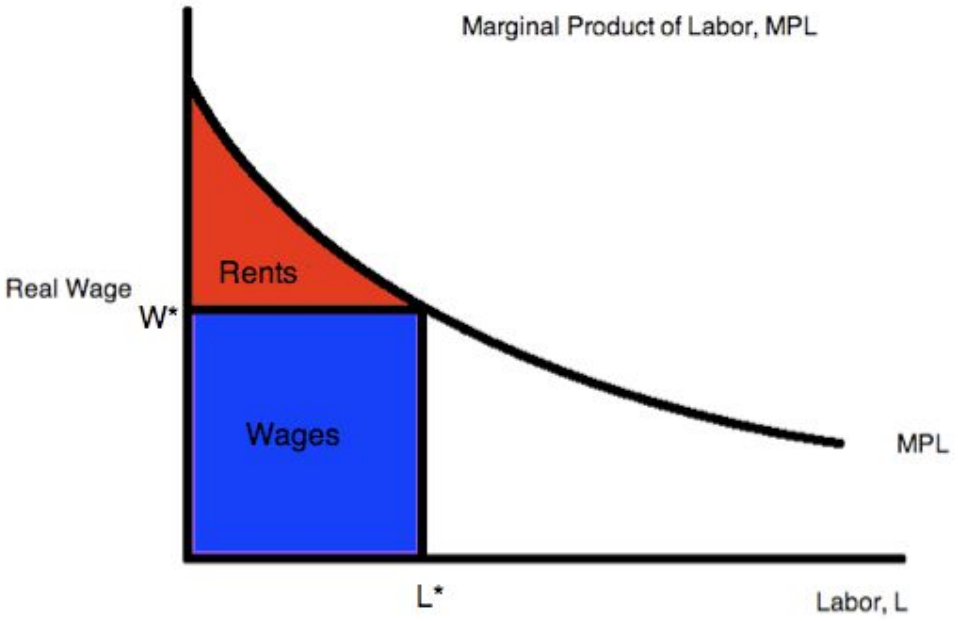
Състояние преди миграцията на работна сила

MPL - Marginal product of Labor – пределна производителност на труда е промяната в резултата (дохода), която се постига при промяна в количеството вложен труд при съхраняване на константно количество използван капитал.

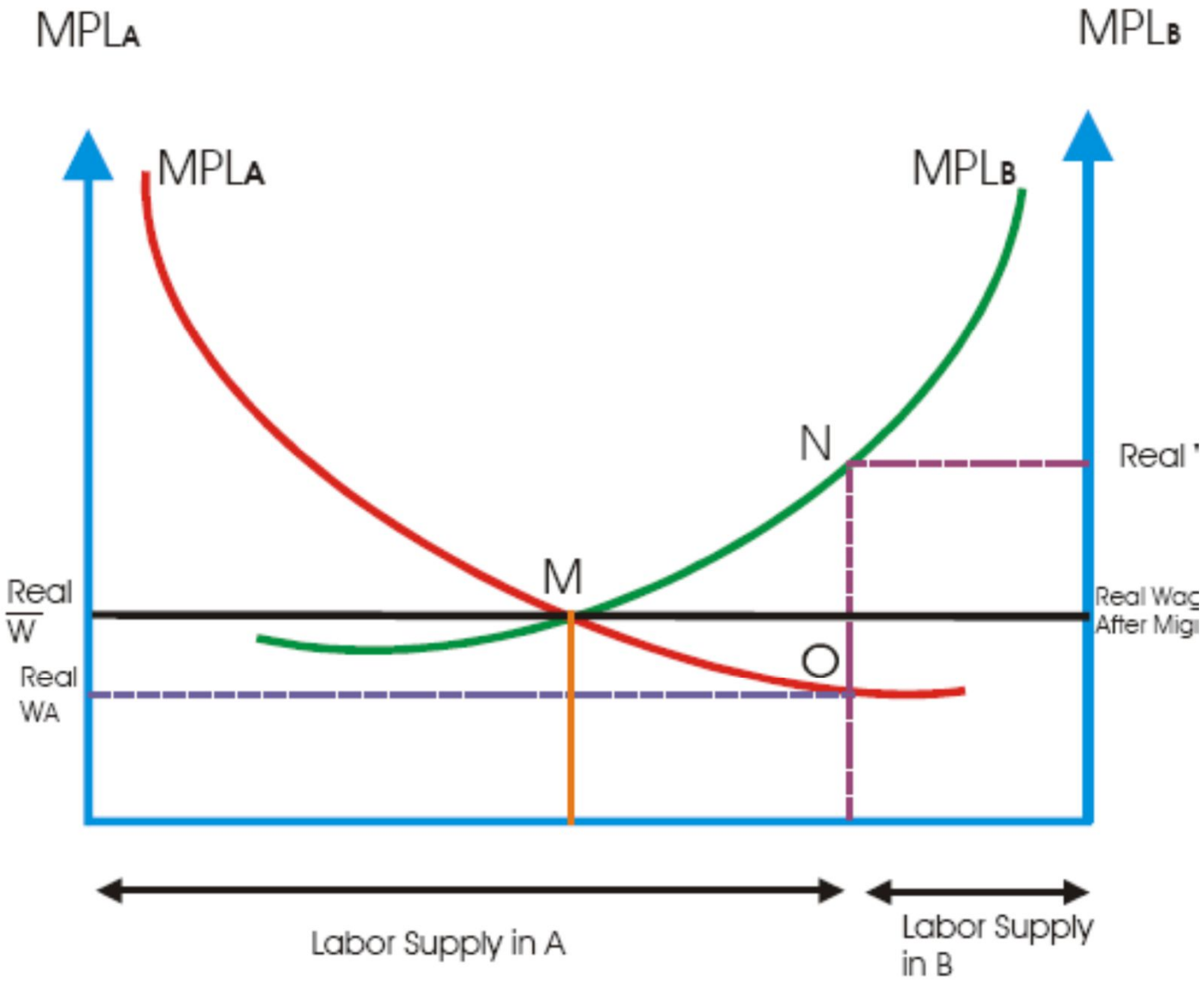
На формулата (*Y*) е доход на единица увеличаване на вложения труд (*L*).

$$\frac{\Delta Y}{\Delta L}$$

Marginal Product of Labor		
Labor (number of employees)	Output (number of toys per hour)	Marginal Product of labor
0	0	0
1	6	6
2	11	5
3	14	3
4	21	7
5	22	1
6	24	2
7	28	3
8	27	-1
9	28	1
10	26	-2

Ситуация след миграцията

Въпрос: кой печели и кой губи?